

Gyorsreakció

Mit képzel magáról egy író?

Irodalom, Kritika

2016.08.30 - tiszatáj



MILBACHER RÓBERT
 Szűz Mária jegyese

MILBACHER RÓBERT:
 SZŰZ MÁRIA JEGYESE

A fülszöveg egy, a Kádár-korban egzisztáló magyarországi faluként lokalizálja Milbacher Róbert *Szűz Mária jegyese* című első regényének a szövegterét, de a mű

elsődleges tétje valójában nem a korhű magyar faluábrázolás, hanem jóval inkább a különböző típusú vélekedések egységes történeté, történelmi vagy társadalmi igazsággá, sztereotípiává, kollektív traumává, mítosszá, hitté vagy tudássá való válásának a bemutatása. Pontosabban annak a bemutatása, hogy az egység, az igazság látszata ellenére valójában csak a doxa van, amit még az írott szöveg, az írás gesztusa, közvetítetttség is elbizonytalanít.

A novellaciklusként az egység hiányát, a tudásrések állandó jelenlétét a rész és egész viszonylatában műfajilag problematizáló, bár azért a visszatérő szereplők, motívumok miatt többé-kevésbé regényként is olvasható *Szűz Mária jegyese*ben a mikroközeg (a zárt tér, a periféria, a vidék törzsi szelleme) teremti meg az irodalomtörténet író számára azt a miliőt, amin keresztül válhat elbeszélhetővé nemcsak a magyar falu, hanem az ország ökonómiájára jellemző lassúság, elmaradottság, a kirekesztés, a halál vagy épp az időtlenség, a történelemtagadás és a traumákkal való szembenézés negligálása. (Például a zsidók vagy a romák eltűnése.) Az időnként mágikus realista elemeket, a humort és a politikailag inkorrekt nyelvhasználat frázisait is magába építő próza úgy teremti meg fiktív faluvilágát, hogy ez a világ (akár Márquez Macondója vagy akár Bodor Ádám Sinistrája, Verhovinája) egyfajta modellként képes szolgálni az egyes emberi létezés és – a nyelv és a politika hatalmi mechanizmusai által átított – társadalom, a közösség működésére. Az egyes szám első személyű, nem a hírnévre vagy gazdagságra (!) törekvő, „egyedül az igazság végett” (9.) tollat ragadó narrátor, aki maga is a közösség tagja (tehát nem rendelkezhet külső tekintettel), Bidzó Józsiának azokat a pártközpont által végül lefoglalt, gyanússá vált kockás füzeteibe írt feljegyzéseit rekonstruálja, kommentálja, melyek nemcsak a Tar Sándor-prózából is ismerős falu lakóinak kvázi-valóságát teremtődő történeteit, életeményeit tartalmazzák, hanem a halál után sóvárgó, öreg Lolos elmúlással kapcsolatos megjegyzéseit is magába fűzi. Valójában tehát az első novellát megelőző szerzői előszóban kifejtett intenciókkal szemben „inkább beszélhetünk az interpretációról, mint a dolgok interpretálásáról” (Montaigne), olyan többszörös közvetítettségről, mely kérdésessé, neveltségessé teszi az igazság szellemében történő írást mint programot, amit csak erősít „az az igazság” frázis túlzásba vitt, a repetíció által üressé, jelentésnélkülivé váló használata is.

Az öreg Lolos haláláról vallott filozofémái és a füzeteitől, így az írástól is megfosztott, emberi fül híján már csak a madaraknak prédikáló Bidzó Józsiika kinyilatkoztatásai a falu lakóinak gyakori, minden kauzalitást, logikát nélkülöző halálával és az ezeket egymásba fűző elmúlásnarratívákkal együtt a túlvilágiság, a transzcendencia és ehhez kapcsolódóan a gondviselés, a megváltás üres vagy épp hazug terébe mozdítják ki a falu, a múltat is megtagadó, elhallgató vagy többféleképpen rekonstruáló (például a zsidó temetőben található csontok esetében) zárt szellem világát. Milbacher úgy építi le egyszerre a történelem, a tudomány és a vallás időtlenségre törő, a politika által mindenkor uralt, manipulált, ideologikus igazságait, hogy közben nagyon pontosan rajzolja meg szereplőinek, a falu lakóinak a transzcendencia iránti sóvárgását. Ez a sóvárgás jelenik meg, válik illúziórikussá vagy kerül ironikus megvilágításba például a folyamatosan visszatérő, metaforikus Szűz Mária-képekben (amiket Hajnóczy *Jézus menyasszonyának* hallucináció-jeleneteivel is összeolvashatnánk), a *pörkölt* cukor betlehemen vagy Kockás, a cigányok által elképzelt Messiás alakjában. Az utolsó órába való lépést, a végítélet aggasztó közelségét nemcsak a narratíva szintjén a falu lakóinak rejtélyes, mégis akcidentiává, hétköznapi eseménnyé süllyesztett halálsorozatai vagy a különböző nációkkal (például a zsidókkal, romákkal) szembeni ellenségediskurzusok folyamatos jelenléte erősíti, hanem a szöveg által tematizált messianizmust reménytelensége is.

PROGRAMOK

- 03.14. | Lemezhallgatós közönségtalálkozót tart az Ivan & The Parazol >>>
- 03.09. | REÖK – Rendőrség – avagy a helyzet egyre hülyébb >>>
- 03.06. | Trafó – Artman vol.7. – 20 kép >>>
- 03.04. | Grecsó Krisztián Szegeden is bemutatja Verát >>>
- 02.28. | Asztali beszélgetések... – Európa | Iszlám és kereszténység? >>>
- 02.23. | Pannon Filharmonikusok – Vidovszky 75 >>>
- 02.22. | Kötetbemutató – Nagy Zopán: Felhő regény >>>
- 02.16. | Deák17 – Gyermekrajzok bőrdöngőkben >>>
- 02.14. | Jazz Kocsma – Deres Kornélia Bábhasadás című kötetének bemutatója >>>
- 02.14. | Asztali beszélgetések... – Street art, graffiti, szakralitás. A kibékülés terei? >>>

HÍREK

- 02.22. | Zsótér Sándor is játszik az újszegedi Molière-komédiában >>>
- 02.18. | Átadták az Artisjus-díjakat >>>
- 02.15. | Imre megnyitotta Bélát, Béla megnyitotta Imrét >>>
- 02.15. | Crescendo Nyári Akadémia és Fesztivál 2019 >>>
- 02.12. | Takács Zsuzsa az Artisjus Irodalmi Nagydíjasa >>>
- 02.05. | Újabb országos toplistára került fel a REÖK >>>
- 02.01. | Szegedi Szabadtéri – Sztárok a Titanicon >>>
- 01.31. | Marno János Tiszatáj-díjas >>>
- 01.24. | Lendület program: három kategóriában várja az Akadémia a fiatal kutatók pályázatait >>>
- 01.18. | Újabb sztárfellépők a 39. Budapesti Tavasz Fesztiválon! >>>

TISZATÁJ



Tiszatáj 2019. február

Shrek Tímea, Szakács Réka prózája
 Horváth Veronika, Kovács L. Zsolt,
 Mohai V. Lajos, Németh Zoltán, Olty
 Péter, Siska Péter, Veszprémi
 Szilveszter versei

Rácz Lajos beszélgetése Konrád
 Györggyel

Borsodi L. László, Hajnal Géza, Nagy
 Csilla tanulmánya

Nádas Alexandra festményei
 Diákmelléklet: Sebők Melinda Babits
 Mihályról

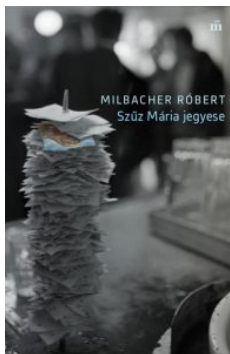
>>>

SZTEKult

Milbacher könyvének fájdalmas tapasztalata éppen ezért az, hogy a peremléthez születettek, a beszéd vagy az írás teréből kirekesztettek még a végső menedéktől is örökké megfosztódnak – a Messiás nem más, mint pusztá jelölő.

A *Szűz Mária jegyese*t Milbacher azoknak ajánlja, „akiket illet, csak nem tudják elmondani”, és a nyelvvel való rendelkezés felelősségére és hatalmi helyzetére hívja fel a figyelmet. Továbbhalad azon a Danilo Kiš-i értelemben vett *po-etikai* úton, amit Krasznahorkai a *Sátántangó*ban, a kiszolgáltatottak elleni merényletet, a szegénységmessianizmus csapdáját feltáró (vö. Balassa Péter: *A csapda koreográfiája*) regényében megtalált, és amely Borbély Szilárd *Nincstelenek*jéből, a teljes nyelvtől/világtól megfosztottság, a kiútatlanság egzisztenciális tapasztalatát könyörtelenül, az érzékek (például a szagok, a bűdösség) segítségével elementáris erővel az arcunkba, orrunkba csapó regényéből ismerős. És az időnként jelenlevő humor, az anekdotizáló jókedélyesség ellenére felteszi a kérdést: mit képzel magáról egy író?

Bencsik Orsolya



Milbacher Róbert: Szűz Mária jegyese

Magvető Kiadó

Budapest, 2016

272 oldal, 2990 Ft

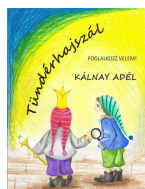
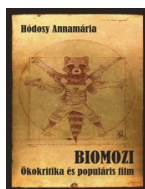
Címke: Bencsik Orsolya, Gyorsreakció, Milbacher Róbert, Szűz Mária jegyese

[Ajánlom 21](#) [Megosztás](#)



Partnereink Impresszum

Könyvajánló



A mesemondás művésze

BESZÁMOLÓ A MADRIDI DISNEY-KIÁLLÍTÁSRÓL Disney neve hallatán kinek ne jutna eszébe az a meserengeteg, melyet Mickey egér teremtet és Disneyland megalkotója stúdiójában vászonra ne vitt volna. Az 1923-ban megalapított filmstúdió több mint 600 alkotást tudhat maga mögött. Tekintve, hogy a mozi a huszadik század uralkodó médiuma volt, a mesemondás szerepét [...]

>>>



IRODALOM MŰVÉSZET KULTÚRA
tiszatajonline.hu